

ZİLE MÜFTÜOĞLU KONAĞI VE TEKKESİ *MÜFTÜOĞLU HOUSE AND LODGE IN ZİLE*

Doç. Dr. Ali Murat AKTEMUR

(Sanat Tarihçisi)

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Temel Sanat Eğitimi Bölümü

Özet

XIX. yüzyıl ortalarından kalma Müftüoğlu Konağı plan, mimari ve süsleme özellikleri açısından Tokat, Niksar, Amasya, Zile ve Safranbolu çevrelerindeki ahşap konaklarla benzerlik arz etmektedir. Ancak Müftüoğlu Tekkesi (XIX. yüzyıl ortaları) Tokat çevresindeki çok sayıda tekke ve zaviye ile karşılaştırıldığında, plan, mimari ve süsleme özellikleri bakımından tam bir benzerlik yakalamak güçtür. Örneğin, Tokat Şeyh Meknun Tekkesi, Tokat Abdulmuttalip Tekkesi, Tokat Malum Seyyid Tekke ve Türbesi, Zile Musa Fakih Tekke ve Türbesi, Zile Şeyh Nasreddin Zaviyesi, Niksar Çöreği Büyük Tekkesi, Niksar Sungur Bey Tekkesi yöredeki tekke mimarisine ilişkin yapılarıdır. Ancak bunların Zile Müftüoğlu Tekkesi ile plan, mimari ve süsleme açısından benzerlikleri söz konusu değildir. Yöredeki ahşap konakların ve camilerin mimari ve süsleme özellikleri, Müftüoğlu Tekkesi'nin mimari ve süsleme özelliklerine daha yakındır.

Müftüoğlu Konağı özellikle giriş bölümündeki taş döşeli avlu ve buna bağlantılı ıslak hacimler ve mutfak birimi ile dikkati çeker. Üst kattaki sofa, evin dağıtıcı ve toplayıcı birimi olarak teşkil edilmiştir. Gerek sofanın gerek sofaya birer kapı ile bağlanan odaların ahşap kapıları ve tavanları, tarihi Türk ahşap işçiliğinin zengin örnekleri olarak değerlendirilebilir.

Müftüoğlu Tekkesi tüm birimlerinde, ahşap oymacılık, kalemişi ve alçı süsleme ile dikkati çeker. Özellikle ibadethane kısmı tavan süslemesi, ahşap ile renklendirilmiş derinin ortak kullanımı ile göz alıcı bir dekorasyona sahne olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müftüoğlu, Tekke, Kalemişi, Süsleme, Zile

Abstract

Müftüoğlu mansion dating from the XIX. mid-century plan, in terms of architectural and decorative features of Tokat, Niksar, Amasya, Safranbolu Zile and wooden mansions around them are similar. However Müftüoğlu Lodge (XIX. century) compared with the dervish lodges, many around Tokat, plan, architectural and decorative features are difficult to capture in terms of a similarity. For example, Sheikh Meknun Lodge in Tokat, Tokat Abdulmuttalip Lodge, the tomb and Lodge of Malum Sayyid in Tokat, the lodge and the Tomb of Zile Musa Fakih, Zile Sheikh Nasreddin Zawiya, Niksar Muffin Great Convent, Convent Niksar Sungur Bey structures of the local lodge architecture. However, they plan to Lodge Müftüoğlu in Zile, there is no similarity in terms of architecture and decoration. Architectural and decorative features

wooden mansions and mosques in the region, closer to Müftüoğlu Lodge architectural and decorative features.

Müftüoğlu mansion linked to it, especially in the introduction and wet stone-paved courtyard and kitchen unit and attracts attention. Sofa upstairs of the house, was formed as a unit of distributors and collectors. Both the sofa in the hall and the rooms connected by a door wooden doors and ceilings, rich history as examples of Turkish woodwork evaluated.

Müftüoğlu Tekke in all units, wood carving, engraving and attention with plaster ornaments. In particular, the ceiling decorations of worship, wood colored with an eye-catching decoration of the skin with the use of common has been the scene.

Key Words: Müftüoğlu, Lodge, Pencil Work, Ornament, Zile

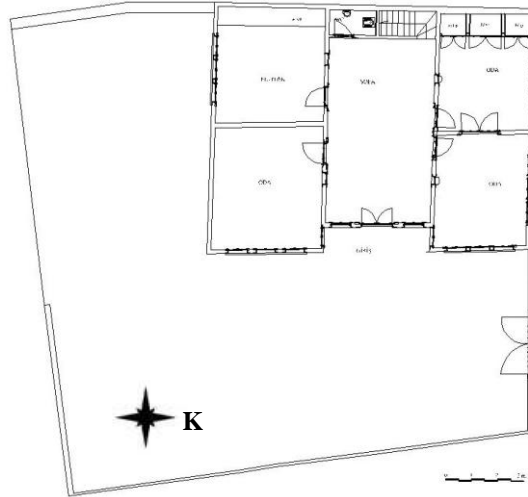
GİRİŞ

Zile-Kislik Mahallesiinde yer alan, yöredeki XIX. yüzyıl ortalarından kalma konak ve tekkelerle plan ve mimari açısından büyük bir benzerlik gösterdiği anlaşılan konak ve tekke Zile çevresindeki ahşap mimarinin ve ince ahşap işçiliğın en güzel örnekleri olarak dikkati çekmektedir. Büyük bir bahçe içerisinde konak ve tekke harem-selamlık ilişkisi içerisinde kurulmuş, tekke bir nevi selamlık hüviyetinde iken konak da haremlik kimliği taşımaktadır.

Gerek konak gerekse tekke her ne kadar kesin tarihleri bilinmese de plan ve mimari özellikleri bakımından XIX. yüzyıl ortalarına işaret etmektedir. Ayrıca, Şems-i Aziz Halifelerinden Müftüzade Dergah-ı Halveti Tarikatı şeyhlerinden olan ve 1820-1885 yılları arasında Zile’de yaşayan Şeyh Hafız Hacı Mustafa Kuddusi’nin türbesinin de tekkenin bahçesinde yer alması bu konudaki düşüncelerimizi desteklemektedir (Altındal, 2011, s. 213).

1- Müftüoğlu Konağı’nın Plan, Mimari ve Süsleme Özellikleri

Tekkenin karşısında taş döşeli bahçe içerisinde yer alan konak, zemin üstü tek katlı ve orta-sofalı plan düzeninde inşa edilmiştir. Girişten geçtikten sonra taş döşeli giriş holü, hole açılan odalar ve ıslak hacimler dikkati çeker(Çiz:1-2)..

Çiz.: 1 – Müftüoğlu Konağı Zemin Kat Planı.

Çiz.: 2 – Müftüoğlu Konağı Birinci Kat Planı.

Buradan ahşap bir merdivenle ulaşılan orta sofa, ahşap döşemeli ve baklava dilimi şeklinde dekore edilmiş geometrik işlemeli tavanı ile ferah bir atmosfere sahiptir. Zengin geometrik işçilikli ahşap kapılarıyla odalar, sofaya açılmaktadır. Kareye yakın dikdörtgen planlı odalar, ocak, dolap, yüklük, kandillik gibi unsurlarıyla, zengin bir görünüm sunarlar(Foto.: 1-2).

Foto.: 1 – Müftüoğlu Konağı Doğu Cephesi.

Foto.: 2 - Müftüoğlu Konağı Giriş Holü.

Orta sofalı plan tipindeki konağa, kuzeydeki yüksek duvarın sol tarafına açılmış çift kanatlı ahşap bahçe kapısından geçilip, iç avlu kat edilerek ulaşılmaktadır. Çift kanatlı ahşap giriş kapısı, doğu-batı yönlü giriş sofasına ulaştırır. Dikdörtgen tasarımlı sofaya açılan odalar ve mutfak birimlerinin yanı sıra batıda yer alan ahşap merdiven Zile yöresi konaklarının genel özelliği olarak bu konakta da karşımıza çıkmaktadır. Sofanın döşemesi taş, tavanı çıtalı ahşap ters tavan kaplamadır. Duvarları ise tatlı kireç sıvalıdır.

Zemin katın plan şeması üst katta da tekrar edilmiştir. Tek kollu ahşap merdivenle birinci katın orta sofasına ulaşılır. 4,00 m.x7,10 m. boyutlarındaki dikdörtgen planlı orta sofaya kuzey ve güney yönlerden kareye yakın dikdörtgen tasarımlı odaların kapıları açılır. Batısında ise çatı arasına çıkan ahşap merdiven yer alır.

Sofa'nın doğu yönünde tarihi Zile konaklarının cephesinin vazgeçilmez balkon yer almaktadır. Sofa'nın da zemini ahşap, tavanı çıtalı ahşap ters tavan kaplamadır.

Sofaya açılan odalardan biri, 4,50 m.x3,20 m. ölçülerinde kareye yakın dikdörtgen tasarımlıdır. Güney duvarda ocak ve iki yanında ahşap kanatlı dolaplar yer alır. Döşemesi ahşap, tavanı çıtalı ahşap ters tavan uygulamasına sahiptir. Ahşap tavanın göbek kısmında, baklava biçimli geometrik bir dekor görülür. Göbeğin iç kısmında da çıtalarla küçük baklava dilimleri oluşturulmuştur.

Sofayla bağlantılı kareye yakın dikdörtgen planlı odalardan biri de, ahşap kapaklı gömme dolapları, ahşap zemin döşemesi, çıtalı ahşap ters tavan kaplaması ile dikkati çeker.

Konak cepheleri gerek zemin kat gerekse üst katta, ahşap kasalı, dikdörtgen formlu, ortadaki daha yüksek tutulmuş üçüz pencerelerle dışa açılmaktadır. Cephelerde ahşap direkler ve hatılların kesişimi sonucu oluşan görsel denge ve simetri, önemli bir mimari estetik unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapı ahşap direkler üzerine yatay olarak atılan ahşap kirişlerle oluşturulmuş çatma sistemi ile inşa edilmiştir. Dolgu malzemesi kerpiç olup, duvarlar kerpiç sıva üzerine tatlı kireç sıvalıdır. Tavan alaturka kiremit kaplıdır (Foto.: 3-11).

Foto.: 3- Müftüoğlu Konağı 1. Kat Sofası.

Foto.: 4- Müftüoğlu Konağı1. kat Sofa Tavanı.

Foto.: 5- Müftüoğlu Konağı Oda.

Foto.: 6- Müftüoğlu Konağı Oda.

Foto.: 7- Müftüoğlu Konağı Mutfak.

Foto.: 8- Müftüoğlu Konağında Hayat Bölümünde Yer Alan Kazan Ocağı.

Foto.: 9- Müftüoğlu Konağında Ocak Şömine.

Foto.: 10-11 - Müftüoğlu Konağı Ahşap Kapı ve Ayrıntısı.

Konağın taş döşeli bahçesinde bağ ve bahçe ürünlerinin kaynatıldığı kazan ocağı, şıranın elde edildiği 'Şinavat' yer almaktadır.

2-Müftüoğlu Tekkesi'nin Plan, Mimari ve Süsleme Özellikleri

Konağın bahçesinden ortak bir kapıyla doğu yönünde bulunan tekke kısmına geçilmektedir. Tekkenin ayrıca yola açılan bağımsız bir kapısı da bulunmaktadır. Tekke bahçesinde su kuyusu ve çıkırığın yanı sıra, mermer bir şadırvan kalıntısı dikkati çeker. Şadırvan havuzunun ortasındaki suyun çıktığı merkeze mermerden bir takke işlenerek konmuştur. Ayrıca, bahçede tekke çevresini (L) şeklinde kuşatan ahşaptan bir at ahır, tekkeye gelen misafirlerin atlarının bağlanması için yapılmıştır (Foto.: 12-15).

Foto.: 12 – Müftüoğlu Tekkesi

Foto.: 13 - Müftüoğlu Tekkesinde At Ahır.

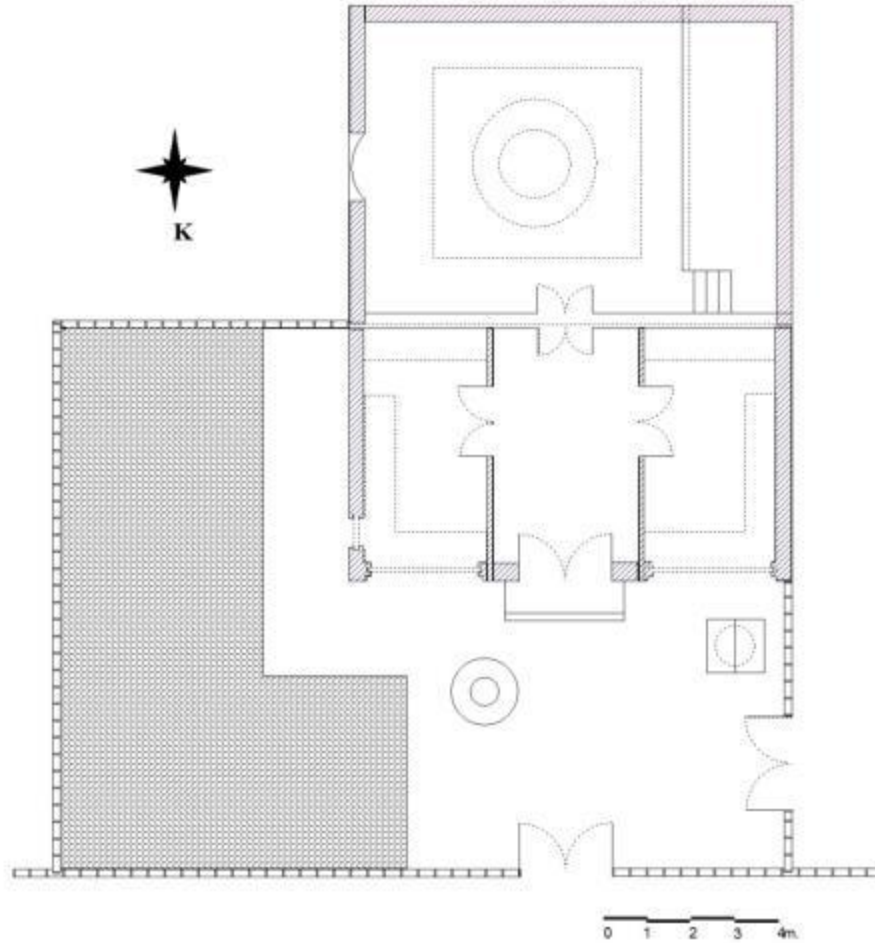

Foto.: 14-15- Müftüoğlu Tekkesi Bahçesinde Çıkrık, Su Kuyusu ve Şadırvan Havuzu.

Plan özellikleri bakımından hiçbir tekke örneği ile benzerlik arzetmeyen tekkeye, basık yuvarlak kemerli eyvan türü bir niş içerisine yerleştirilmiş, çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilir. Girişten geçtikten sonra ahşap döşemeli giriş sofasına ulaşılır. Dikdörtgen tasarımlı sofanın iki yanına, yine kareye yakın dikdörtgen tasarımlı, gelen misafirlerin kalmasına mahsus, odalar yerleştirilmiştir (Çiz.: 3). Ahşap döşemeli, ahşap sekili ve sade ahşap tavanlı odaların at ahırını görebilen ahşap kasalı pencereleri, gece atları kontrol edebilmek için yapılmıştır. Odalarda ayrıca ocak, dolap, yüklük ve kandillik gibi unsurlar da dikkati çeker (Foto.: 16).

Foto.: 16- Müftüoğlu Tekkesinde Oda.

Çiz.: 3- Müftüoğlu Tekkesi Planı.

Giriş sofasının devamında keçe üzerine deri aplike korumalı çift kanatlı ahşap kapı ile tekkenin ibadethane kısmına (harim) ulaşılır. Burada yarım-yuvarlık mihrap nişinin dıştan sütunceler üzerine bindirilmiş bitkisel bir kuşakla taçlandırıldığı görülür. İnce plasterler şeklindeki gövdeleri yivli sütuncelerin başlıklarında aşırı plastik çiçek motifleri hilal motifleriyle

sonlanır. Yine aşırı plastik yaprak motifleri kemer yayının kilit noktasında hilal şeklinde taç oluşturur. Mihrap nişinin alınlığına bir kitabelik ve yine niş köşelik tablolarına birer natürel çiçek motifi işlenmiştir. Alçı ya da tatlı kireç harcı mihraptaki natürel çiçek ve yapraklarla bu tarz bir işleme anlayışı, XIX. yüzyıl ortalarında etkisi devam eden Anadolu Baroğunu yansıtır. Mihrap köşeliklerinde “Maşaallah” ibareleri okunur (Foto.:17-20).

Foto.: 17-18- Müftüoğlu Tekkesi Harim Kapısı.

Foto.: 19- Müftüoğlu Tekkesinde Mihrap.

Foto.: 20- Müftüoğlu Tekkesi Mihraptan Ayrıntı.

Kareye yakın dikdörtgen tasarımlı, ahşap döşemeli harimin ahşap tavan süslemesi, yöredeki zengin ahşap tavan işçiliğinin en güzel örneği olarak karşımıza çıkar. Tavanın göbek kısmı, iç-içe daire madalyonlar, giderek daralan ve tek bir merkezde son bulan bordürler şeklinde düzenlenmiş, bordürler içerisine ahşaptan ayrı ayrı oyularak kesilmiş stilize bitki ve geometrik motifler, sarı ve kırmızı deriler üzerine çakılarak son derece melankolik ve ruhani bir görüntü oluşturmuştur. Stilize palmetlerden her biri adeta, zikir eden ya da semah dönen dervişleri sembolize eder. Yine dünyanın geçiciliği, tek varlık, tek yaratıcı felsefesi de bu madalyon şeklindeki kompozisyonda vücut bulmuştur. Saksı ve çiçek motiflerinin işlendiği kalem-işi süslemeler de, yöredeki XIX. yüzyıl sonlarında inşa edilmiş ahşap cami, tekke ve zaviyelerde yaygın şekilde karşımıza çıkar(Foto.: 21-24).

Foto.:21- Müftüoğlu Tekkesi Tavan.

Foto.: 22- Müftüoğlu Tekkesi Tavandan Ayrıntı.

Foto.: 23 - Müftüoğlu Tekkesi Tavandan Ayrıntı.

Foto.: 24 - Müftüoğlu Tekkesi Tavandan Ayrıntı.

Harim kısmından küçük bir kapının devamındaki ahşap merdivenle teras katına ulaşılır. Buradaki ahşap kasalı ve metal şebekeli pencereler, Müftüoğlu konağının bahçesine bakmaktadır.

Tekke, ahşap karkas arasına kerpiç dolgu uygulanarak inşa edilmiştir. Duvarlarda ince kerpiç sıva üzerine tatlı kireç sıva uygulanmıştır.

Değerlendirme ve Sonuç

Müftüoğlu Konağı plan, mimari ve süsleme özellikleri açısından daha çok yöresel nitelikler taşımakta ve Tokat, Niksar, Amasya, Zile ve Safranbolu çevrelerindeki ahşap konaklarla benzerlik arz etmektedir (Aktemur, 2013 a).

Sözünü ettiğimiz konak, tarihi Türk Evi'nin orta sofalı, ana plan tipinde tasarlanmıştır. Girişten geçtikten sonra ulaşılan taş döşeli sofa uygulaması, Tokat, Amasya, Zile, Niksar ve Safranbolu'daki tarihi konakların genel özelliği olarak değerlendirilebilir. Zile'nin Amasya istikametindeki son köyü Kervansaray Köyü yakınındaki taş ocaklarından çıkarılan kahverengimsi taş, bu konakta olduğu gibi yöre konaklarının giriş holü ve ıslak hacimlerinde de yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Zemin kat sofasının iki yanında kiler ve ıslak hacimlerin yer alması, yemek fırını, ocak, su kuyusu, çıkırık, meyve şıralarını elde etmeye mahsus, yörede Şinavat denilen düzeneğin bulunduğu bahçe, Zile yöresi konaklarının genel özelliği olup, benzer uygulamalar Amasya, Tokat ve Safranbolu çevrelerinde de karşımıza çıkar(Foto:25).

Foto.: 25 – Göynücekli Konağı Doğu Cephesi.

Müftüoğlu Konağı'nda yer alan kemerli bir niş şeklinde düzenlenmiş, köşelerde küçük dekoratif nişleri bulunan, şömine ya da ocaklar, hem işlevsel hem dekoratif nitelik taşımaktadırlar. Bu şekilde yörede ocak diye adlandırılan uygulamalar, tarihi Zile konaklarının karakteristik özelliği olarak karşımıza çıkar(Foto:26).

Foto.: 26 - Mesci (Mescioğlu) Konağı İçeriden.

Konakta uygulanan, ahşap karkas arasına kerpiç dolgu inşa tekniği tarihi Zile konaklarıyla birlikte, Amasya ve Safranbolu konaklarında da karşımıza çıkar. Bu teknikte, taşıyıcı direkler üstüne ahşap kirişlerin yatay atılmasıyla kurulan çatma sistemi ana strüktürü oluşturur. Dolgu malzemesi kerpiç olan duvarlarda, ince kerpiç sıva üstüne tatlı kireç sıva uygulanır.

Ancak Müftüoğlu Tekkesi Tokat çevresindeki çok sayıda tekke ve zaviye ile karşılaştırıldığında, plan, mimari ve süsleme özellikleri bakımından tam bir benzerlik yakalamak güçtür. Örneğin, Tokat Şeyh Meknun Tekkesi (1760), Tokat Abdulmuttalip Tekkesi (1317), Tokat Malum Seyyid Tekke ve Türbesi (1776), Zile Musa Fakih Tekke ve Türbesi (1305), Zile Şeyh Nasreddin Zaviyesi (1389), Niksar Çöreği Büyük Tekkesi (XIV. yüzyıl başları), Niksar Sungur Bey Tekkesi (1164-1169) yöredeki tekke mimarisine ilişkin yapılarıdır. Ancak bunların Zile Müftüoğlu Tekkesi ile plan, mimari ve süsleme açısından benzerlikleri söz konusu değildir. Yöredeki ahşap konakların ve camilerin mimari ve süsleme özellikleri, Müftüoğlu Tekkesi'nin mimari ve süsleme özelliklerine daha yakındır (Aktemur-Vd., 2006, s. 163,189,198, 366, 369, 435, 441).

Zile Elbaşoğlu Camii'nin (1801) mimari, ahşap işçilik ve kalemişi süsleme açısından küçük farklılıklarla birlikte üslup, teknik, renk ve motif bakımından Müftüoğlu Konak ve Tekkesi ile benzerliği açıkça hissedilir (Foto.: 27) (Aktemur, 2013 b).

Foto.: 27 – Zile Elbaşoğlu Camii Tavanı.

Tokat Mahmut Paşa Camii (XVII. yüzyıl), ahşap ve kalemişi süsleme kullanılmış olması bakımından, özellikle natürel çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan kalemişleriyle Müftüoğlu Tekkesi'ni hatırlatmaktadır (Foto.: 28).

Foto.: 28 - Tokat Mahmut Paşa Camii Tavan.

Tokat Genç Mehmet Paşa (Örtme Önü) Camii (XVII. yüzyıl), ahşap işçiliğinin yanı sıra tavanın göbek kısmını kuşatan natürel çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan kalemişi süslemeleriyle Müftüoğlu Tekkesi kalemişi süslemelerini aklı getirir (Foto.: 29).

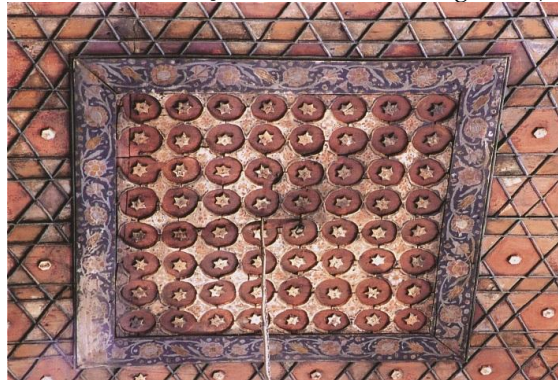

Foto.: 29- Tokat Genç Mehmet Paşa (Örtme Önü) Camii Tavan.

Tokat'taki Latifoğlu Konağı'nın (XVII. yuzyıl sonları) ahşap işçiliği ve kalem işi süslemeleri de Müftüoğlu Tekkesi ile paralellik arz eder (Foto.: 30-31).

Foto.: 30- Tokat Latifoğlu Konağı Tavanı.

Foto.: 31 -Tokat Latifoğlu Konağı Tavanı.

XIX. yuzyıl sonlarına ait Zile Őeyh Ethem Türbesinin duvarlarını süsleyen natural bitki motiflerinden oluşan kalemişleri renk, motif ve teknik aćısından Zile Müftüođlu Tekkesi kalemişleriyle benzer özellikler taşır (Foto.: 32).

Foto.: 32 - Zile Şeyh Ethem Türbesi İçeriden Görünüm.

XIX. yüzyıl ortalarına ait Zile Mesci Konağı Tavan süslemelerindeki ahşap işçilik teknik ve dekorasyon bakımından Müftüoğlu Tekkesi ile benzeşmektedir. Ayrıca, konak içerisinde yer alan ve XIX. yüzyıl sonlarına ait olan bir ahşap sandığın kapağında yer alan natürel yaprak ve çiçek motiflerinden oluşan kalemişi süslemeler Müftüoğlu Tekkesi kalemişi süslemeleriyle büyük benzerlik taşır (Foto.: 33-34).

Foto.: 33- Zile Mesci Konağı Tavan Süslemesi.

Foto.: 34- Zile Mesci Konağı Ahşap Sandık.

Tokat'ta yer alan ve XIX. yüzyıl ortalarına ait olan Yağcıoğlu Konağı'nın ahşap ve kalemışı süslemeleri Müftüoğlu Tekkesi ile renk, motif ve teknik bakımından büyük benzerlikler gösterir (Foto.: 35-36).

Foto.: 35- Tokat Yağcıoğlu Konağı Tavan.

Foto.: 36 - Tokat Yağcıoğlu Konağı Ahşap Taşıyıcı.

Sonuç olarak, Müftüoğlu Konağı ve Tekkesi, XIX. yüzyıl ortalarının ahşap tavanlı konağı ve tekkesi olarak nitelendirilebilir. Son derece zengin kalemî örnekleriyle ve ahşap süslemeleriyle oldukça renkli bir iç mekân sahiptirler.

KAYNAKÇA

- AKTEMUR, A. M.-VD. (2006), *Tarihi Yaşatan İl Tokat*, Ankara.
- AKTEMUR, A. M. (2013a), *Tarihi Zile Konakları ve Evleri*, Erzurum.
- AKTEMUR, A. M. (2013b), "Zile Elbaşoğlu Camii'nin Sıvalar Altında Kalan Gizemi", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/8 Summer, Ankara , p. 1621-1642.
- AKTEMUR, A. M.,-KUKARACI, İ. U. (2006), "Niksar Konakları", IX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, (21-23 Nisan 2005 Erzurum), Erzurum, s. 347-352.
- AKTEMUR, A.M.- KUKARACI, İ.U. (2006), "Tokat Çevresindeki Ahşap Örtülü Camiler", IX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, (21-23 Nisan 2005 Erzurum), Erzurum, s. 9-16.
- AKTEMUR, A.M., (2002), "Türk Ahşap İşçiliği" , *Türkler*, VI, Ankara, s. 98-106.
- ALTINDAL, B. (2011), *Zela'dan Zile'ye Tarihi Yolculuk*, İstanbul.
- BİLGİN, İ. (1978), "Über die Tekke-Architektur des 13. Jahrhunderts in Anatolien", 15th International Congress of Turkish Art. Budapest, s. 183-190.
- CANTAY, G. (1980), "Zileli Emin Usta'nın Bilinmeyen İki Eseri", *Bedrettin Cömert'e Armağan*, Ankara, s. 497-507.
- ÇAL, H. (1978), "Zile Ulu Camisi", *Sanat Tarihi Dergisi* VII, İzmir, s. 27-51.
- ÇAL, H. (1988), *Planlaması Malzemesi ve Tezyinatıyla Tokat Evleri*, Ankara.
- ÇAL, H. (1987), "Tokat Evleri", *Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu* (2-6 Temmuz 1986), Ankara, s. 365-419.
- DEMİR, S. (1994), *Erken: Osmanlı Mimarlığında Zaviyeler*, İzmir.
- DEMİRİZ, Y. (1979), *Osmanlı Mimarisinde Süsleme I (1330-1453)*, İstanbul.
- DOĞAN, A. İ. (1977), *Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları, Tekkeler, Zaviyeler ve Benzeri Nitelikteki Fütüvvet Yapıları*, İstanbul.
- NUMAN, İ. (1982), *Anadolu'nun Fethinden İstanbul'un Fethine Kadar Türk Tekke ve Zaviye Mimarisi Hakkında Araştırma (A.Ü.İ.F. Türk Sanat ve İslam Sanatları Tarihi Basılmamış Doktora Tezi)*, Ankara.
- ÖNGE, Y.(1975), "Selçuklularda ve Beyliklerde Ahşap Tavanlar", *Atatürk Konferansları*, S.V, Ankara, s. 179-195.
- ŞİMŞİRGİL, A.(1991), "Osmanlı İdaresinde Zile Şehri (1455-1574)", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, S.VI, İstanbul, s. 231-244.